

szúrt és csakhamar elérte célját: Lermontov ismét belebonyolódott valami lovagias ügybe és — távoznia kellett a fővárosból. Rövid közbeeső állomás után, 1840 áprilisában „a cár kegyéből” a tegini ezredhez került. Ekkorra már mélységesen megütölte a katonaelet akkor dívó szokásait és elhatározta, hogy kilép a katonai szolgálatból és teljesen a költészetnek szenteli magát. Péterváron nagy port vert fel a regénye, a „Korunk hőse”. Ki nem emlékszik a magyar olvasók közül Pecsorin pompásan megrajzolt alakjára? Századunk elején ugyanis megjelent magyarul és nagy hatása beszívargott az akkori magyar regényirodalomba is.

A következő év — már végzetes esztendő a fiatal költő rövid életében. Pedig még boldog is alig volt. Nem ért rá boldognak lenni, annyit harcolt önmagában s a rossz világgal maga körül. De talán igazságtalanság is azt állítani róla, hogy nem volt boldog. Harcos szíveknek a harc: öröm. Vagy mondjuk így: az egyetlen életforma.

Amikor másodszor száműzték, azt hitte, megszabadult a „rablók és rabtartók honától”, hogy annak „pasái ott meg nem találják”, de csalódott. A „nagyvilág” utána ment a szűzies hólepte bércék közé is: egy kaukázusi fürdőhelyen valami ostoba cselszövény őt is — mint alig négy évvel előbb Puszkint — gyilkos pisztoly elébe állította. Olyan súlyos feltételek közt kellett párviadalra kiállania, hogy erre a helyes szó: gyilkosság. Holttestét órákig mosta záporosó . . .

A cselszövény száalai Pétervárra vezettek. És a cár a költő gyilkosának sietett megkegyelmezni. Hiszen komoly ellenféltől szabadította meg . . .

És mégis a költő kerekedett felül, — a haladás szelleme diadal-maskodott.

LERMONTOV LEONID :

A KÖLTŐ HALÁLÁRA

Elhullott a költő! Porba lökte
 A rágalom szennyes szele
 Mellében ólom, s mindörökre
 Alácsüggedt nemes feje . . .
 Nem bírta ki a büszke szellem,
 Hogy apró sérelmek gyötörték,
 Fölkelt a köz pletykája ellen,
 Kiált, egyedül állt . . . megölték!
 Megölték! . . . Most miért az álnok
 Jajongás, mert végsőt lehelt,
 Miért a hangzatos sírámok?
 A költő sorsa csak betelt.
 Hát nem ti üztétek galádul
 Szabad, merész talentumát?
 És nem ti, pusztá tréfiáságbul,
 Gyújtották fel otthonát?
 Vigadjatok most! . . . Összeroppant
 A végső kintől elgyötört;
 Az égi génusz kilobbant,
 A ritka nagy virág letört.

A gyilkos milyen síma szenvvel
 S hidegvérrel végzett vele!
 Üres szív mindig rendesen ver,
 Nem reszketett a fegyvere.
 Csodalod? miért? Ki ő? Kalandor,
 Messzünnen jött, mint annyi száz,
 S itt rangot és állást vadász,
 Mert befogadtuk irgalomból.

Irántunk göggel van teli,
 Lenézi azt, miért mi égiünk,
 Nem érti sem nyelvünk, se népiünk,
 Nem tudta, milyen büszkeségünk
 Ki ellen karját emeli! . . .
 Megölték . . . és a sírba dönt ő
 Mint az ismeretlen, drága költő,
 Ki ellen féltés élezé a gyilkot,
 S kit oly hatalmasan megénekelt ő,
 S akit, mint őt, kegyetlen kéz kiirtott.

Kényeztető barátság fészkeből mért is jött ő
 Ez irigy, rossz világba, mélynek zsákmánya lett ő
 Itt nem kap levegőt szabad szív s szenvedély.
 Miért nyújtott kezét a törpe sugdosóknak
 Miért adott hitelt hazug beszédnek s csóknak?
 Híz már rég tudta jól, az ember hogy mit ér.
 Fejéről a virágfüzért levették
 S koszorúként babérral átfont tövist kapott,
 S a rejtett tüskék megsebeztek
 A dicsőséges homlokok.

Utolsó perceit rágalmazó gazok
 Bárgyú beszéde; halálra mérgezték
 És meghalt és bosszút hiába szomjazott,
 Mit sóvárgott és remélt, az el nem érkezék.
 Elnémult a csodás dal ár'a,
 S többé nem is fog zengeni szét
 A dalnokot szűk sírja várja
 S az énekes szájon pecsét.

S tí gögös sarjai
 Aljasságuk felől híres atyáknak,
 Akiknek irgalmatlan sarkai
 Sck nemzedék boldogságára hágtak
 Ti, kik a trón körül falánk tömegben álltok
 Szabadság, szellem és hírnév hóhérai,
 Kik pajzsul magatoknak törvényeket csináltok,
 Földi igazság nem tud rátok lesujtani.
 De van égi bíróság, te bűnös büszke had,
 Van ott bíróság, vár rátok az.
 Eíró, ki az arany csengésére nem ad,
 S ki tudja, mit művelt a gaz!
 Akkor mind-hasztalan kegyelmet kérnetek
 A bűnös ott megkapja héréit,
 És le nem mossa ma'd fekete véretek
 A költő tiszta szive vérét.

Fordította: GÁBOR ANDOR

F E L L E G E K

Fényhajú fellegek, pusztai vándorok!
 Hontalan őrszemek, ég színű csendeken
 Üzet-e mint rokon átok a vágy, s lobog
 Dalteli dél fele északi rejtelem?

Ostoba zsarnoki végzet-e vesztetek?
 Bűn? rima rágalom? földi szeszély? gonosz?
 Undok alázatok undora bennetek?
 Jeltelen örület ördöge ostoroz?

Untat e mostoha táj borús éneke...
 Néktek e gyászöröm embere rossz rokon,
 Nyugtalan és szabad utakon égtek e
 Hontalan, éktelen, éjteli bús honon...

A N G Y A L

Az úrben az éj szolid angyala szállt,
finomra csitítva dalát,
 A hold meg a csillagok ezre körül
 e tiszta zenének örül.

Mi boldog a lélek, az üdv odafenn —
 ne érje alant soha szenny!
 Dicsérete, zengve nagy Isten-urát,
 igaz szeretetre gyul át.

Apadna a kín meg a könny idelent:
 szívében az ég szíve vert,
 Az angyali zengzet — övé is akár —
 zenél, noha néma a száj.

Sívár vak a föld, csupa börtön a vágy,
 ha égi, ha vissza sovárg:
 A lelket, a tiszta karok jegyesét,
 kibebzlik a földi zenék.

DUDÁS KÁLMÁN fordítása